

Cây Dừa và Kỷ Niệm Xưa

Vương Trùng Dương

Cây dừa (Pháp: cocotier, Anh: coconut tree) có tên khoa học là *Cocos Nucifera*, là một loài thực vật thân gỗ, thuộc họ Cau (*Arecaceae*) và là loài duy nhất còn sống thuộc chi *Cocos*. Cây dừa được phân loại thành nhiều loại khác nhau dựa trên hình thái, đặc điểm và chất lượng gồm: **Dừa ta, dừa xiêm, dừa sáp, dừa dâu** (giống như dừa xiêm, khi chín, vỏ dừa sẽ chuyển sang màu nâu vàng, nhưng phần xơ dừa vẫn giữ nguyên màu hồng). **Có hai giống: cao và lùn.**

Trong các loại trái (quả) có nước trên cây, dừa tự tạo ra nước ấy theo cách kỳ diệu nhất vì trái dừa có thể chứa từ ¼ lít nước trở lên. Với bộ rễ đâm sâu và lan rộng tới hơn 30 mét, nó hút nước ngầm trong đất – vốn là nước mưa thấm xuống, nước trong đất hòa lẫn khoáng chất. Dòng nước đó được hấp thụ từ rễ đưa ngược lên ngọn nhờ hệ thống mao mạch cực nhỏ gọi là xylem (mạch gỗ) – giống như những ống dẫn siêu mảnh vận chuyển chất lỏng trong cơ thể cây. Khi lá bốc hơi nước, một lực hút tự nhiên được tạo ra từ trên đỉnh, kéo nước từ dưới đất lên từng chút một. Nhưng chỉ hút nước thôi là chưa đủ. Cây dừa còn “tăng cường” cho dòng nước ấy bằng các khoáng chất như cali, calci, magie... nhờ hệ thống thứ hai gọi là phloem – nơi dưỡng chất được vận chuyển khắp cây.

Khi trái dừa hình thành, bên trong nó là một khoang kín, vô trùng, được bảo vệ bởi lớp vỏ xơ dày và vỏ gỗ cứng. Cây dừa bơm dòng nước quý giá ấy vào bên trong – để nuôi dưỡng phôi dừa và tạo ra phần cơm trắng sau này. Nước dừa chính là dịch nuôi dưỡng sự sống, sạch, vị ngọt, giàu chất điện giải, và hoàn toàn tự nhiên. Càng về sau, một phần nước sẽ chuyển hóa thành phần cùi trắng ngọt dịu mà ta gọi là cơm dừa. Để tạo ra số lượng nước dừa, cây dừa cần lọc và hút lên cao qua rất nhiều lít nước đất trong một quá trình bền bỉ, tinh vi và đầy chọn lọc. Ngoài ra, nước dừa còn chứa nhiều vitamin C, vitamin B1, vitamin B6,... giúp tăng cường sức đề kháng và chống oxy hóa.

Lớp xơ là áo giáp. Vỏ cứng là cái kết bảo vệ. Và nước bên trong là món quà tinh khiết mà cây dừa gửi tặng cho sự sống. Khi uống vào, là đang uống cả một hành trình kỳ công của tự nhiên đó! Nước dừa là tinh túy được chất lọc qua thời gian, đất, nước và sự sống. Cây dừa với người dân Việt Nam được tận dụng tối đa từ lá (lợp mái, vách), thân (cột nhà, vách), rễ, cơm dừa làm dầu dừa, xơ dừa, củ hủ dừa (phần non của thân dừa), và các sản phẩm thủ công mỹ nghệ... Nước cốt dừa được chiết xuất từ cơm dừa, có hương vị béo ngậy, thơm ngon và có nhiều ứng dụng khác nhau. **Giấm dừa từ nước dừa lên men.**

Trong ẩm thực, nước cốt dừa thường được sử dụng để chế biến các món ăn như chè, bánh, kẹo... Nước cốt dừa giúp món ăn thêm béo ngậy, thơm ngon và đậm đà hương vị. Ngoài nguyên liệu nấu ăn, nước cốt dừa còn được sử dụng trong mỹ phẩm. Nước cốt dừa chứa nhiều chất dinh dưỡng tốt cho da, giúp dưỡng ẩm, làm trắng da và có thể được sử dụng để làm sữa rửa mặt, kem dưỡng da, mặt nạ dưỡng da... Cùi dừa khô (phần thịt sấy khô) sau khi chế biến sẽ tạo ra dầu dừa và bột dừa xay thô. Dầu dừa, ngoài việc được sử dụng trong nấu ăn như một thành phần và để chiên, còn dùng để làm xà phòng, mỹ phẩm, dầu dưỡng tóc và dầu xoa bóp.

Ngoài trái dừa chứa nhiều nước như vậy, còn loại cây nào khác?

Kỷ Niệm Xưa!

Cách chợ Hội An khoảng 2km về hướng Tây, cạnh bờ sông về hướng Sơn Phong, vào thập niên 1950' còn hoang vu. Lúc đó Sư Bà Thích Nữ Đàm Minh xây dựng **ngôi chùa sư nữ Báo Thắng** đơn sơ, chung quanh chỉ có cỏ, vũng nước và cây dừa. Khoảng đầu thập niên 1960', Sư Bà thành lập trường tiểu học Bồ Đề Diệu Nghiêm để các trẻ mồ côi có nơi theo học. Năm 1966, thành lập cô nhi viện Diệu Nhân, bên cạnh chùa Báo Thắng. Sư Bà mời các thầy dạy kèm cho các sư cô học các môn học

bạc trung học... Từ đó ngôi chùa được trùng tu rất khang trang và có đông thiện nam tín nữ, học sinh thăm viếng. Và người dân đến cư ngụ, đắp đường để đi lại. Người dân thường gọi chùa Sư Nữ.

Thuở còn đi học nơi phố cổ Hội An. Vào dịp hè, trong lớp có hai người bạn cùng lớp quê gần Cửa Đại (cách Hội An khoảng 4 km về hướng Nam) bọn chúng tôi đến vài làng chài chung vui. Gia đình ngư dân niềm nở đón "khách nhĩ", cho mấy món ăn hải sản thỏa thích. Nơi đây có rừng dừa nước mọc dài theo sông, lạch ít trái nhưng mọc trên đất như dừa xiêm, dừa sáp sây trái, thấp... tha hồ hái uống nước dừa với cơm còn non, rất tuyệt. Thời gian ở quân trường trên Đà Lạt không có dừa nên nhớ nước dừa chốn xưa.

Tháng 5 năm 1969, sau khi ra trường, từ Đà Lạt thăm gia đình, tôi ghé lại nơi này, chụp tấm hình dưới cây dừa. Từ đó đến nay đã 56 năm, chưa trở lại cố hương. Sau bao năm vật đổi sao dời nên đường sá, nhà cửa có lẽ bị "quy hoạch" thay đổi nhiều, chỉ có ngôi chùa Bảo Thắng tồn tại (?). Nghe các cháu cho biết nay rất đông dân, sầm uất và chẳng biết còn cây dừa nào không?

Trong lòng tôi như lời ca khúc **Kỷ Niệm Xa Rồi** của nhạc sĩ Nguyễn Hữu Thiết:

*Kỷ niệm ấy hôm nay xa rồi
Thời gian cuốn như dòng nước trôi
Còn đâu những giây phút bên nhau
Nhìn trăng lên trong những đêm thâu
Gửi tâm tư cho mây cùng gió...
Nhớ ai phương trời xa
Luyến lưu bao ngày qua
Kỷ niệm ôi thiết tha!
Như tình trăng với sao
Mà nay biết tìm đâu?..."*

Hình bóng người xưa bên những cây dừa nơi đó chụp tấm hình tôi dưới cây dừa đã ra người thiên cổ!

Little Saigon, August 09, 2025
Vương Trùng Dương